

"דיאלוג עם הזמן"

שני תמרי מתן משוחחת עם היוצרים ניב שינפלד ואורן לאור

שני: קראנו לשיחה "דיאלוג עם הזמן" משום שמתקיימות כאן כמה שיחות במקביל ובאיזורי זמן שונים: שיחה ביני וביניכם מול קהל, שיחה בין שניכם, ניב ואורן, כזוג יוצרים ומבצעים, וכמובן שיחה בין היצירה המקורית (1987) לזאת שלכם (2012). צפינו בקטע מתוך יצירתכם *Art Attack* בביצוע אנסמבל האקדמיה. מהי נקודת המוצא שלכם ליצירה? מעשה הייש מאיין?

ניב: ניסינו ליצור משהו שלם שמדבר על היכאן ועכשיו" ועל האנשים שמבצעים אותו. טל אדלר לימד את החומר המקורי שאותו הוא מבצע בדואט עם רוני חדש, ולמעשה נוצר משהו חדש כשקבוצה של עשרה רקדני אנסמבל האקדמיה רוקדים את אותו הקטע.

אורן: אני אתן תשובה ממש לא אקדמית: אנחנו עושים מה שמתחשק לנו. זאת הנישה תמיד. גם *דירת שני חדרים* לא נוצרה מתוך רצון לעשות הומאז' למחול הישראלי, למרות שזה מה שקרה בפועל. הבנו שזאת פעולה בשדה המחול, אבל זה לא היה התמריץ לעשות את זה, רצינו לרקוד ביחד בדואט.

אנחנו זוג, כולם אמרו לנו "תעשו דואט", אז אמרנו "אוקיי!" אולי נשחזר עבודה ישנה". אנחנו בעיקר מחפשים לנגת בנקודות החשק. אני מרגיש שלהיכנס לתוך הסטודיו ולתוך תהליך עבודה מחייב תשוקה שמבעבעת בך, שרוצה לחבר צורה לתוכן, להדביק את המוסיקה הנכונה. חייב להיות מעיין נובע, רצון לתת נקודת מבט אחרת. אנחנו עובדים עם החשקים ומחפשים אותם במהלך הדרך. אנחנו שואלים מה הכי מדבר אלינו כרגע, וזה מה שאנחנו עובדים עליו.

ניב: למשל ביצירה *Art Attack* אנחנו עובדים עם מניפסטים מהמאה ה־20 ומוסיקת פוסט־פאנק, זה היה החיבור שהוליד את היצירה.

שני: האם *דירת שני חדרים* היא היצירה הראשונה שלכם שבה אתם מתבססים על טקסט קיים ומבצעים דיאלוג עם המקור?

ניב: לדעתי התשובה היא לא למרות שלכאורה היא כן. ב־2008 העלנו את *פוסט מרתה* שמבוססת על המחזה *מי מפחד מווירגיניה וולף* של המחזאי אדוארד אלבי (Albee). לא שחזרנו טקסט תנועתי אלא נתנו ביטוי מחולי למחזה. שם כבר הייתה התחלה של אהבה להתייחסויות לטקסטים קיימים.

שני: איך עלה הרעיון לעבוד על *דירת שני חדרים*?

אורן: הופענו באירופה עם היצירה *פה גדול* יחד עם קרן לוי (שהיא הפרוטוגניסט של העבודה הזו) ודיברנו על מחול אירופאי. היא סיפרה לנו שבאירופה יש עניין מחדש בשחזורים של יצירות מחול, אז הצעתי לניב שנעשה דואט של ניב וליאת. ראיתי את היצירות שלהם רק בוויאדון, ופעם אחת נוספת על במה בערב נאלה

ניב שיינפלד ואורן לאור מופיעים עם *דירת שני חדרים* בכנס השנתי של התכנית לתואר שני במחול - האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים, 2022, צילום: דני כיתרי Niv Sheinfeld and Oren Laor perform *Two Rooms Apartment* at the Jerusalem Academy of Music and Dance, 2022, photo: Danny Kirtri

שני: גם ההצרה הזאת היא מורשת מחייבת.

ניב: נכון. בהתחלה למדנו את העבודה.

אורן: קשה להשתחרר מהעול הזה שנקרא היסטוריה, הרי אתה בוחר מה להכניס ומה לא. בהתחלה למדנו הכל, אחד לאחד, גם את הדברים שפחות אהבנו. אבל אז, חודשיים לפני הפרמיירה, הרגשנו שזה לא עובד לנו טוב והתחלנו להוריד דברים. כל הזמן פחדנו לנגת בדברים כי אמרנו רגע, בחרנו את הדואט הזה, שאנחנו מחשיבים אותו כקאנוני, בגלל הסגולות שלו, אז האם מותר לנו לנגת בו, אפילו שנתנו לנו אישור? בדיאלוג הזה עם העבר תהינו עד כמה אנחנו יכולים לשנות, לתת כבוד ליצירה שלנו, להשקפה שלנו ולאמנות שלנו, ועדיין לכבד גם את היצירה המקורית. כל הזמן התנהל דיאלוג בין ההווה לעבר.

ניב: לניר וליאת היו קונסטרקציות מתכת ומנורות. הם היו בסיוור ברומא והחליטו להשאיר את החומרים החזותיים ליד הפח. בעבודה שלנו החדרים והגבולות סומנו במסקנטייפ.

שני: זו עשויה להיות הצהרה סמלית אך מחייבת של ניב וליאת ביחס ליצירה, אשר מוכרחה להשתנות ולקבל צורה חדשה לאורך השנים. כמעט בניגוד לכך, אתם תיארתם למידה מדוקדקת מתוך וידאו. חיקיתם את המהלך התנועתי של ניב וליאת, האם זאת הייתה הכוונה שלכם לגבי התוצר הסופי?

ניב: כן, חשבנו שזה מה שיהיה. אני זוכר שהיינו בשהות אמן בצרפת. בפרזנטציה ביצענו את העבודה של ניב וליאת כמעט אחד לאחד, למשל, ביצענו אותה פרונטלית, ללא קהל מסביב כמו בעבודה כיום, והרגשנו שאנחנו מציגים איזשהו מוזיאון ושנאנחו לנו מתחברים לזה עד הסוף. דוגמא נוספת היא כשליאת נעמדת על הניקט עם רגל אחת וניר מגיע ומושך את הבר מתחת לרגליים שלה והיא נופלת. אורן אמר לי בנחרצות: "אני לא עושה לך את זה!". אם אתה נותן למישהו סטירה על הבמה, אז אתה אמנם על הבמה אבל אתה באמת נותן לו סטירה, וזה נכנס ליחסים שלך. החלטנו לעשות הרצה של היצירה (ראן), ושפותחים את הכל לאיזשהו סוג של משחק, ונראה מה יקרה. התחלנו לדבר באמצע. יש למשל קטע שנקרא "הנשיקות", ואורן לא היה מסוגל לבצע אותו.

אורן: זה קטע פאתטי.

ניב: אני עושה את זה עד היום במופע. בכל אופן, שם התחילו להיכנס ואריאציות ושינויים.

שני: אני מבינה שהשינויים שביצעתם ביצירה נבעו מתוך האינטואיציה הגופנית שלכם. או שהתמסרתם לקטע תנועתי מסוים או שהגוף שלכם נעצר ודרש שינוי.

אורן: יש קטע שלם שבו ניב, שאותו אני מגלם בדואט שלנו, הולך במעגלים ובכל פעם חוזר למרכז החדר ומבצע יוניסון (Unison) עם ליאת. הקטע הזה ירד משום שלא הבנו את הרציונל שעומד מאחוריו. אצלנו בגוף זה לא עבד. הרצון לעשות

לחולל מרחבים משותפים

יום עיון לזכרה של הכוריאוגרפית אנה הלפרין (1920-2021)

פנינית פיינגולד <<<

The Kibbutzim College, Touching Hands Dance, photo: Alexander Katan Schmid

ממינר הקיבוצים, ריקוד ידיים נוגעות בהנחיית אילנית תדמור, צילום: אלכסנדר קטן שמיד

שני: האם אתם מוכנים להמשיך השרשרת, לנרסה כוריאוגרפית חדשה שמישהו ייצור *לדירת שני חדרים*? מה עם הבא בתור?

אורן: מעניין לאיזו דירת שני חדרים הבא בתור יגיב? אלינו או לניר וליאת? או גם וגם?

ניב: אם הייתי עושה מבחוחי הייתי מתייחס גם וגם.

שני: האם מעניין אתכם לצפות במהלך כזה?

ניב: אותי אישית לא, אני בתוך זה. אולי אם יהיה בן אדם עם מספיק תשוקה כלפי זה. אבל אין לי עניין לקדם מהלך כזה.

אורן: מעניין ממי צריך לבקש עכשיו רשות, מאיתנו או מניר וליאת?

שני: אולי מישהו יחליט לייצר *דירת שני חדרים* לעשרה משתתפים. אולי יפקיעו את האלמנט הזוגי, הכל אפשרי, לא?

אורן: זה מאד תלוי מי מבקש. צריך עיניים רגישות שתתייחסנה ליצירה, צריך להוכיח שמגיע לך. אפשר יהיה לחשוב על זה כשההופעה שלנו תרד, כרגע היא עדיין רצה.

שני: בשיחה מקדימה בינינו סיפרתם שהמטרה שלכם הייתה להיכנס לנעליים של מישהו אחר, האם הצלחתם?

אורן: אני אדייק את מה שאמרנו. המטרה לא הייתה להיכנס לנעליים של ניר וליאת, אלא להיכנס לבגדים שלהם כדי להיות אנחנו. זה משהו אחר. גם כשאני בוחר בהמלט כדמות, אני רוצה להיות אני בתוך הפרטיטורה של המלט.

ניב: אני מרגיש שהצלחנו ושהבחירה בניר וליאת ובעיסוק הזוגי, שמציב שאלות יומיומיות בתוך מערכת יחסים, כמו השאלה מי מוריד את הזבל, שהרגישה לנו בהתחלה קצת קיטשית, אפשרה לנו לעשות זום אאוט ולהסתכל על עצמנו. אני חושב שמצאנו את עצמנו שם.

אורן: אני חושב שבדואט הזה אנחנו לגמרי אנחנו, אבל זאת שאלה מה זה אומר להיות "אנחנו". יש סצנות שהדימוי שלהן הוא לא כמו שאנחנו מתנהגים. הרבה פעמים אומרים לנו בסוף ההופעה "זה כל כך אתם! אתם כל כך אמיתיים!", אבל זאת אמת פרפורמטיבית, אין מצב אצלנו בזוגיות שמישהו סובל והשני מתעלם ממנו, זה לא קורה.

(ניב מניב במבט מופתע לקהל. אורן צוחק)

הערות שוליים

¹כמה שנים לאחר מכן, ב־2015, מפעל הפיס יזם את פרויקט "בעקבות" שהזמין יוצרים להניב ליצירות קאנוניות במחול הישראלי ונבחרו היוצרים ברק מרשל, נועה שדור ורוחן יצחקי.

שני תמרי מתן היא רקדנית, יוצרת ומורה למחול. בוגרת בית הספר לתיאטרון חזותי (2011), בעלת תואר B.Dance (2013) ו־M.Dance (2018) מהאקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים. רקדה בין השאר עם היוצרים ברק מרשל, דפי אלטבב, אפרת הבין ואסנת קלנר. כיום היא מרצה בתכנית לתואר השני באקדמיה, משלימת מחקר באוניברסיטה העברית וחברה במדור למחול של משרד התרבות והספורט.

שינויים היה שם כל הזמן. ידענו שאנחנו נכנסים לתהליך ממושך של למעלה משנה שיקרו בו הרבה שינויים.

שני: האם ניר וליאת רצו לצפות בתהליך? לקחת בו חלק באיזשהו אופן? אתם רציתם לשתף אותם?

אורן: ממש לא. רצינו שזה לא יהיה איך שהם רואים את הדואט הזה. כלומר, הם יוצרים בזכות עצמם ויש להם את הדרך שלהם ליצר הופעות, אבל יש להם את הדואט שלהם ולנו את הדואט שלנו. פעם באתי לניר לביקור במצפה רמון ושאלתי אותו "תניד, כשאתה עושה את הקטע של החייל אתה עושה 1,2,3?" (מדגים את הפראזה התנועתית), והוא ענה לי "אין לי מושג מה אתה עושה". הוא לא זכר כלום.

שני: אני אשמח שתשתפו אותנו בשפה הסודית שלכם בסטודיו, זאת שמעבר ליצירה ולטקסט שבהשראתו אתם יוצרים. אקרא רשימה מתוך מחברת עבודה שלכם בסטודיו, ואני בטוחה שיש פה רבים בקהל שיזדהו עם הקודים האבסטרקטים האלו (מתוך *הריקוד השלישי*): שיבולים: חיבוק, מלצר, שיבולים ימין, שיבולים שמאל, טוויסט בסוף, חיבוק פרונטלי, מלצר, שולחן, רצפה, כתף, פטריה, שחייה, אלביס, ועוד.

אורן: (בחיוך) מה לא ברור?

שני: גם אתם, כמו ניר וליאת, זוג בחיים ועל הבמה, יוצרים ומופיעים. הרשימה הזאת חושפת רעיונות ורגעים בזמן, מייצרת פרטיטורה וסדר בריבוי התפקידים שלכם. רוצים להגיד על זה משהו?

ניב: אפרופו טקסט, למעט באימפרוביזציה, כל יצירה דורשת איזשהו טקסט גם אם הוא פרום. בשביל תקשורת טובה וזורמת על קטעים בעבודה צריך לעשות תרגום מילולי לקטע תנועתי. בשביל התקשורת בינינו והיכולת להצליח בתרגום המילולי הזה מוצאים כל מיני פתרונות. בנוסף, אני ציירתי פרטיטורות מכל מיני סוגים עם קו זמן, לפי קטעים, לפי מוסיקה וכו'. פיתחתי איזו שיטה כדי להבין איך העבודה נראית לפי האלמנטים של הדרמטורגיה. אני חושב שזה עוזר לי לנהל דיאלוג ולתבנת את זה. בסופו של דבר האינטואיציה מהותית יותר מהמקום של הטקסט. למשל עכשיו כשאנחנו חוזרים *לדירת שני חדרים* אחרי יותר מ־400 הופעות אנחנו צריכים לעבוד כנגד האוטומטיות של הנוף.

אורן: ברנע שהיינו בכל כך הרבה כובעים בתוך הדבר הזה אמרנו "יאללה בוא נהיה בדיאלוג עם זה". נשאלה שאלה לגבי המקום שבו אנחנו נמצאים: אנחנו גם היוצרים, גם המופיעים, גם המפיקים שמתאמים את שעות הסטודיו ואת הפנישות עם הרקדנים. אנחנו עובדים קבוע עם וידאו בסטודיו כי לפעמים אנחנו מרגישים נורא טוב אבל לא נראים מי יודע מה, או שתפיסת החלל לא ברורה לנו וקשה לראות את זה מבפנים. זה לוקח המון זמן ולכן התהליכים שלנו ממושכים.

ניב: הדימוי הוויוזאלי מקבל זהות על ידי זה שאנחנו מגדירים אותו במילה או נותנים לו שם. לכן אנחנו נעזרים גם בטקסט שלנו בתוך החזרות ולפעמים גם בהופעה. אנחנו מתייחסים לזה כאל הערות שוליים (Foot Notes). זה מכניזם שמתפתח עם השנים.

שני: האם אתם ניתנים להחלפה ביצירה הזאת?

אורן: וואו. קודם כל האנו שלי אומר "לא", אבל בטוח שכן. בכל זאת, לא מספיק להשיג רקדן טוב או רקדנית טובה או שני רקדנים טובים, או רקדנים טובים ואפילו משובחים. אני חושב שיש משהו בדואט הזה שהוא כל כך מחייב זוגיות יחסים, לנו יש את שלנו ולניר וליאת את שלהם, כל אחד יוצר לפי המודל שטבוע בו. אנחנו שוחים בתוך עצמנו, לכן קשה לי לדמיין את *דירת שני חדרים* עם רקדנים שלא מצויים בזוגיות.